

Наталія Кузнецова

доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
заслужений діяч науки і техніки України,
віцепрезидент НАПрН України
(Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9543-9029>
Scopus Author ID: 57218904602
vicepresident.naprnu@gmail.com

УДК 340.136

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АНОТАЦІЯ. Метою статті є вивчення місця і ролі систематизації (впорядкування) нормативно-правових актів у правотворчій діяльності, аналіз основних завдань і принципів систематизації, її функцій як способу подальшого розвитку і вдосконалення вітчизняного законодавства.

Нормотворча діяльність як одна із форм діяльності публічної влади має бути врегульована належним чином, оскільки вона пов'язана зі створенням, зміною або скасуванням правових норм. У процесі правотворчості формуються не лише нові нормативно-правові акти, які містять норми, що ліквідують наявні прогалини у правовому регулюванні суспільних відносин, забезпечуючи функцію їх актуальної правової регламентації, а й вносяться необхідні зміни до чинних актів, якими усуваються застарілі механізми, протиріччя між окремими правовими нормами.

Саме ці юридичні результати нормотворчої діяльності обумовлені її основними функціями, серед яких провідне місце посідає первинне регулювання суспільних відносин, тобто ухвалення нових правових норм, які спрямовані на впорядкування відносин, які раніше не були нормативно врегульовані. Закріплення на нормативному рівні основних стандартів побудови системи законодавства, визначення її складових, місця кожного нормативного елемента у цілісній, логічно побудованій системі, а також функціональне та регулятивне навантаження цих складових є важливою передумовою формування якісного законодавства.

Як важлива ланка правового регулювання систематизація законодавства тісно пов'язана із поняттям самої системи права, яке на сучасному етапі є доволі дискусійним. Це обумовлено насамперед зміною парадигми праворозуміння загалом. Система права – прояв нашого ментального бачення права як належного: внутрішньо впорядкованої сукупності приписів, які відповідають належному правопорядку у різних сферах суспільного життя. Але безпосередньо, “зовні”, ця система проявляється в іншому форматі – системі законодавства як сукупності нормативно-правових актів, об'єднаних у певні групи на предметній основі, які побудовані за ієрархічним принципом.

Систематизація законодавства передбачає його впорядкування через інкорпорацію, консолідацію, кодифікацію та в інших формах. Систематизація через удоско-

налення нормативно-правових актів, формування внутрішньо узгодженої, логічно побудованої системи законодавства, впорядкування змісту окремих нормативних актів, підготовка найбільш важливих законів на основі розроблених концепцій, а також формування концептуальних засад для окремих галузей законодавства – важливе завдання правотворчої діяльності.

У системі законодавства кодифіковані нормативні акти посідають особливе місце. Кодекс відіграє роль стрижневого елемента у системі галузевого законодавства, у якому віддзеркалюється і система відповідної галузі права. Такий кодифікований акт можна розглядати як додатковий “ідентифікатор” (поряд із предметом і методом) самостійності галузі права.

Враховання при оновленні змісту нормативно-правових актів передового досвіду зарубіжних країн, положень міжнародних конвенцій, напрацювань вітчизняної і світової правової доктрини, а також здобутків правозастосування у формі правових позицій вищої судової інстанції слід розглядати, з одного боку, як важливі чинники впорядкування законодавства, а з другого – як невід’ємні складові правотворчого процесу.

Ключові слова: правове регулювання; правотворчість; систематизація; впорядкування; удосконалення законодавства.

Впорядкування нормативно-правових актів – процес складний, він має перманентний характер. Важливо визначитись як із обсягом систематизації, так і з її формами. Водночас навряд чи слід розглядати впорядкування законодавства виключно у формі інкорпорації, консолідації та кодифікації, оскільки оновлення законодавства як широке розуміння систематизації може відбуватися залежно від конкретних умов і часткової зміни нормативно-правових актів.

Систематизація, завданням якої є забезпечення уніфікації національного законодавства і приведення його до єдиної системи через впорядкування (усунення розбіжностей, ліквідація протиріч, відміна застарілих положень тощо) постійно перебуває у полі зору науковців. Ця проблема розглядається в усіх підручниках і навчальних посібниках із курсу загальної теорії права, а також аналізується у монографіях та наукових статтях О. Петришиним, Ю. Тихомировим, Є. Гетьманом, В. Риндюком, Г. Сарibaєвою та іншими правознавцями.

Метою дослідження є вивчення місця і ролі систематизації (впорядкування) нормативно-правових актів у правотворчій діяльності, аналіз основних завдань і принципів систематизації, її функцій як способу подальшого розвитку і вдосконалення вітчизняного законодавства.

Правове регулювання суспільних відносин розглядається як їх впорядкування за допомогою відповідних правових засобів. У сучасній правовій доктрині перелік цих засобів значно розширюється, насамперед завдяки тим, які спонтанно формуються у суспільстві.

Як зазначає Ю. Тихомиров,

впорядкування суспільних відносин розуміється не тільки як заздалегідь продуманий процес управлінського впливу за допомогою правових приписів, що виходять від органу влади або управління (тобто процес введення в суспільство будь-яких правових регуляторів ззовні (законодавче регулювання), але в першу чергу як соціальна взаємодія членів суспільства на основі норм права, що формуються в самому суспільстві¹.

Такий концепт правового регулювання властивий передусім суспільним відносинам, що формуються у розвиненому громадянському суспільстві, для якого характерний високий рівень розвитку суспільної активності. Зокрема, це яскраво проявляється у приватноправовій сфері, де значно розширюється коло джерел правового регулювання, до яких включаються принципи, договори, локально-правові акти, подекуди – правова доктрина.

Ю. Тихомиров зауважує:

Для забезпечення ефективності правового регулювання необхідно правильно визначати набори регуляторів. Невірно або нашвидкоруч створені норми, приписи не сприяють стійкій та послідовній регуляції. Але справа не обмежується виключно нормами права, які традиційно і доволі статично викладаються у літературі з теорії права та держави. Регуляторів значно більше, до них можна віднести принципи права, доктрини і концепції, неправові регулятори, які діють у загальному напрямі. І більше того, вони допоки залишаються поза увагою, як і співвідношення і залежність між самими регуляторами².

Безумовно, ці новітні тенденції слід враховувати при організації як самого процесу правового регулювання, так і його дослідження науковцями.

Водночас беззаперечним є положення, що в структурі механізму правового регулювання суспільних відносин важливе (якщо не пріоритетне!) значення посідають правові норми. Відтак процес нормотворення потребує пильної уваги.

Нормотворча діяльність як одна із форм діяльності публічної влади має бути врегульована належним чином, оскільки вона пов'язана зі створенням, зміною або скасуванням правових норм. Саме ці юридичні наслідки (результати) нормотворчої діяльності обумовлені її основними функціями, серед яких провідне місце посідає первинне регулювання суспільних відносин, тобто ухвалення нових правових норм, які спрямовані на впорядкування відносин, які раніше не були нормативно врегульовані.

¹ Ю Тихомиров, *Правовое регулирование: теория и практика* (Формула права 2010) 25.

² Там само 29.

До функції вторинного регулювання належить оновлення правового регулювання через внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів, а в разі потреби – скасування окремих положень або ухвалення нових актів на заміну існуючим. Цілком зрозуміло, що нормативно-правовий масив має підтримуватися у стані, який відповідає сучасним умовам і тенденціям розвитку суспільства, а також підтримання законодавства в актуальному стані³.

В юридичній літературі називаються також такі функції нормотворчої діяльності, як *дерегуляції* суспільних відносин (скасування нормативно-правових актів); *усунення недоліків* правового регулювання (вдосконалення правового регулювання через усунення прогалин і колізій, дублювання тощо); *впорядкування* правового регулювання (систематизація нормативно-правових актів)⁴.

Зазначимо, що Парламент України не вперше вдається до спроби на законодавчому рівні унормувати процес розроблення та ухвалення нормативно-правових актів. Ще у березні 1999 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України “Про нормативно-правові акти”⁵, однак він так і не набрав чинності унаслідок застосування Президентом України Л. Кучмою вето⁶. Верховна Рада України також розглядала законопроект “Про закони та законодавчу діяльність”⁷, який був ухвалений Парламентом і підписаний Головою Верховної Ради України В. Литвином. Водночас і цей закон був ветований Президентом України, на думку якого, він не запроваджував єдиного концептуального підходу до врегулювання питань, пов’язаних із системою, видами, ієрархією нормативно-правових актів, розробленням якісних законопроектів, їх ухваленням і набуттям чинності.

Ветування цього закону в літературі було визнано обґрунтованим, ба більше, сумніву піддавалася сама ідея доцільності його ухвалення⁸. Навколо законопроекту точилися бурхливі дискусії⁹.

На деякий час законодавча робота в цьому напрямі призупинилася. Відновив її лише нинішній Парламент, коли у червні 2021 р. ініціативна група депутатів запропонувала проект Закону України “Про правотворчу діяльність” (далі – Законопроект)¹⁰.

³ О Петришин (ред), *Теорія держави і права: підручник* (Право 2014) 212.

⁴ Там само 212.

⁵ Пропозиції Президента до Закону “Про нормативно-правові акти” № 0923 від 14.02.2000 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=0923&skl=4> (дата звернення: 11.12.2021).

⁶ А Мірошніченко, Ю Попов, “Чи потрібний Закон України “Про нормативно-правові акти” (2009) 1 Форум права 36–3.

⁷ Пропозиції Президента до Закону “Про закони і законодавчу діяльність” № 0894 від 10.01.2006 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=12103> (дата звернення: 11.12.2021).

⁸ Мірошніченко, Попов (н 6) 362–3.

⁹ О Ющик, ‘Закон про закони: необхідність і концепція’ [2005] 3 (15) Університетські наукові записки 43–8.

¹⁰ Про правотворчу діяльність: проект Закону України від 25 червня 2021 р. № 5707 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72355> (дата звернення: 11.12.2021).

Ухвалений у першому читанні Законопроект спрямований на визначення засад і порядку здійснення правотворчої діяльності в Україні, зокрема принципів правотворчої діяльності та регулювання відносин, пов'язаних із її плануванням, розробкою, ухваленням (виданням) і реалізацією нормативно-правових актів.

Законопроект приділяє значну увагу системі вітчизняного законодавства як ієрархічної системи нормативно-правових актів та міжнародних договорів України. Ця система розглядається як взаємопов'язана сукупність нормативно-правових актів, ієрархічно структурованої від актів вищої юридичної сили до актів нижчої, і складається з двох сегментів – законодавчого, до якого входять Конституція України¹¹, кодекси та закони. Другий сегмент наповнюється підзаконними нормативно-правовими актами: постановами Верховної Ради України, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, а також актами центральних органів державної влади, актами голів місцевих державних адміністрацій, актами органів місцевого та професійного самоврядування. Ці акти формують масив підзаконних нормативних актів за умови, що містять норми права.

Саме норма права є тим основним “будівельним матеріалом”, який лежить в основі кожного нормативного акта, зокрема і законодавства загалом. У правовій доктрині різних періодів суспільного розвитку (дожовтневої доби, радянської епохи, сучасного етапу) вченню про правову норму приділялася і приділяється значна увага¹². Загалом норму права визначають як загальнообов'язкове, формально визначене, встановлене чи санкціоноване державою (народом) правило поведінки, що забезпечує регулятивний вплив держави на суспільство через надання суб'єктам певних прав і покладання обов'язків, охороняється та гарантується державою можливістю примусового впливу¹³.

Фіксація (закріплення) на нормативному рівні основних стандартів побудови системи законодавства, визначення її основних складових, місце кожного нормативного елемента у цілісній, логічно побудованій системі, а також функціональне та регулятивне навантаження цих складових є надзвичайно важливою передумовою формування якісного вітчизняного законодавства.

¹¹ Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>> (дата звернення: 16.12.2021).

¹² Н Коркунов, *Указ и закон* (1984); Н Коркунов, *Лекции по общей теории права* (1908); Г Шершеневич, *Общая теория права* (1911); П Недбайло, *Советские социалистические правовые нормы* (1959); Н Александров, *Законность и правоотношения в советском обществе* (1955); С Алексеев, ‘Советское право как система: методологические принципы исследования’ (1974) 7 *Советское государство и право* 11–8; М Давыдова, *Нормативно-правовое предписание. Природа. Типология, технико-юридическое оформление* (2009); М Байтин, *Сущность права (современное нормативное правопонимание на грани двух веков)* (2001).

¹³ О Зайчук, Н Оніщенко (ред), *Теорія держави і права. Академічний курс: підручник* (Юрінком Інтер 2006) 367–8.

Вбачається, що законодавчу регламентацію як кола учасників правотворчого процесу, його основних засад і принципів можна беззаперечно розглядати як певну стадію щодо впорядкування законодавства загалом. Невипадково в літературі зазначається, що систематизація (впорядкування) нормативно-правових актів повинна починатися із складання модельної схеми¹⁴.

Можна також погодитися з тим, що процес впорядкування нормативного масиву має відповідати певним вимогам. Зокрема, робота з систематизації має бути всеохоплюючою, повною, забезпечувати детальність і зрозумілість регулювання, зручність користування системою нормативних правових актів і окремих правових норм, єдність усього нормативного масиву, відсутність у ньому протиріч. Систематизація має також відповідати засадам плановості, організаційної забезпеченості, проводитися одночасно, щоб створювати цілісне, нормативно впорядковане правове поле. У літературі обґрунтовано зазначається, що названі принципи систематизації законодавства тісно пов'язані між собою, у процесі реалізації обумовлюють один одного¹⁵.

Додатково можна підкреслити, що серед цих вимог-принципів систематизації особливе місце належить нормативній закріпленості усього процесу створення, ухвалення і введення в дію нормативно-правових актів.

Говорячи про необхідність формування модельної схеми законодавства, слід перш за все звернути увагу на те, що в Законопроекті така модель нормативно закріплена у вигляді ієрархічно побудованої системи нормативно-правових актів із визначенням функціонального призначення кожного з них у цій системі.

Важливим у контексті забезпечення належної якості правотворчої діяльності є осмислення усього процесу систематизації нормативного матеріалу, яке доцільно розпочати з аналізу сутності цього явища.

Систематизація законодавства як важлива ланка правового регулювання тісно пов'язана з поняттям самої системи права, яке на сучасному етапі є доволі дискусійним. На нашу думку, це обумовлено насамперед зміною парадигми праворозуміння загалом.

Якщо вдатися до аналізу доктринальних поглядів щодо поняття системи права, то вони мають доволі широкий діапазон.

Так, систему права розглядають як інтегровану принципами права, зумовлену сполученням приватних і публічних інтересів сукупність правових норм, внутрішня організація якої характеризується їх єдністю,

¹⁴ В Сивицкий (ред), *Систематизация законодательства как способ его развития* (Издательский Дом Гос Ун-та ВШЭ 2010) 28.

¹⁵ Там само 24.

узгодженістю, диференціацією та групуванням у відносно самостійні структурні утворення¹⁶.

Висловлена й думка, що система права – це сукупність впорядкованих і взаємоузгоджених між собою норм права, які характеризують його внутрішню будову як складової правової системи¹⁷.

О. Чашин, який доволі детально дослідив доктринальні визначення поняття системи права¹⁸, розглядає її як такий, що історично склався на певний момент часу, набір взаємопов'язаних і взаємозалежних галузей, інститутів і норм права, складених у такому порядку, який дає змогу відтворити суцільну картину сукупності юридично закріплених правил поведінки у конкретному суспільстві¹⁹.

Таким чином, незважаючи на певні розбіжності текстуального характеру, у більшості визначень містяться вказівки на основні ознаки системи права, такі як: 1) сукупність правових приписів; 2) їхня внутрішня структурованість; 3) взаємоузгодженість і взаємозалежність; 4) об'єктивний характер.

Водночас у сучасних правових дослідженнях загальнотеоретичного характеру справедливо акцентується увага на тому, що існування (“буття”) права має ментально-діяльнісний характер: право існує передусім в уявленні про належну, бажану поведінку, яке реалізується у масовій поведінці широких кіл населення. Ці уявлення (ментальні образи) фіксуються у нормах права, які є знаково-символічними формами цих ментальних образів²⁰.

Вбачається, що таке сучасне бачення сутності права як суспільного феномена дає можливість більш рельєфно побачити співвідношення між двома важливими правовими категоріями – системою права і системою законодавства.

Система права – це насамперед прояв нашого ментального бачення права як належного: внутрішньо впорядкованої сукупності приписів, які відповідають належному правопорядку у різних сферах суспільного життя. Але “зовні” ця система проявляється в іншому форматі – системі законодавства як сукупності нормативно-правових актів, об'єднаних у певні групи на предметній основі, які побудовані за ієрархічним принципом.

На практиці ми оперуємо саме елементами системи законодавства – нормативно-правовими актами, які складаються із численних правових норм. За таких умов надзвичайно важливо, щоб ця система як впорядкована ієрархічно побудована сукупність нормативно-правових актів та

¹⁶ Петришин (н 3) 174.

¹⁷ Зайчук, Оніщенко (н 13) 387.

¹⁸ А Чашин, *Теория юридической систематизации: учебное пособие* (Дис 2010) 8–12.

¹⁹ Там само 12.

²⁰ И Честнов, *Постклассическая теория права* (2012) 379–80.

її складові (правові норми) відповідає цілям правового регулювання і була здатна забезпечувати правопорядок у відповідних сферах суспільного життя на належному рівні.

Впорядкування (систематизація) чинного законодавства є важливим завданням органів державної влади як на рівні нормотворення, так і на рівні правозастосування. Водночас не можна зводити зміст і сутність систематизації лише до її здійснення у загальноновизначених формах – інкорпорації, консолідації, кодифікації. Систематизація законодавства як правовий процес є більш складним і етапним, різним за обсягом і завданнями.

Його слід розглядати як спосіб оптимізації законодавства, який допускає (або, точніше, передбачає) можливість впорядкування правового масиву за межами тільки цих форм. Таке тлумачення систематизації обумовлюється передовсім цілями систематизації, зокрема, серед інших: забезпечення повноти законодавства, видалення застарілих і неефективних норм права, виявлення та вирішення юридичних конфліктів (колізій); виявлення і ліквідація прогалин, оновлення законодавства²¹.

Таким чином, є всі підстави розглядати систематизацію як широкий процес впорядкування законодавства через як внесення змін і доповнень в окремі норми, доповнення чинних нормативно-правових актів новими нормами без скасування цих актів, вилучення окремих норм тощо. Така діяльність охоплюється загальним терміном “удосконалення” законодавства. Вбачається, що таке удосконалення, зокрема і його оновлення, повністю вписується в ідею впорядкування законодавства, відповідає його цілям.

Водночас такі узагальнюючі (всеохоплюючі) види систематизації, як інкорпорація, консолідація та кодифікація, зберігають ключове значення. Особливу роль у проведенні систематизації відіграє кодифікація.

Кодифікація належить до найбільш складних і досконалих форм систематизації, яка являє собою діяльність, спрямовану на докорінну (зовнішню і внутрішню) переробку чинного законодавства через підготовку й ухвалення нового кодифікованого акта²².

Хоча, з погляду юридичної сили, кодекс не відрізняється від інших законів. Не можна ігнорувати того, що в системі законодавства кодифіковані нормативні акти посідають особливе місце.

Насамперед кодекс відіграє роль стрижневого елемента у системі галузевого законодавства, у якому віддзеркалюється і система відповідної галузі права. Таким чином, такий кодифікований акт можна розглядати як додатковий “ідентифікатор” (поряд із предметом і методом) самостійності галузі права.

²¹ Чашин (н 18) 25.

²² И Иванников, *Толковый словарь по теории права* (Феникс 2006) 37.

Однак це положення буде релевантним при дотриманні певних умов: до кодифікованого акта включаються переважно норми однієї галузі права, тобто такі, які відповідають принципу єдності предмета і метода правового регулювання.

Останнім часом процес законотворення охоплений явищем, яке умовно можна назвати “кодексоманією”. Повсякчас спостерігаються спроби пролобіювати ухвалення чергового кодексу, обґрунтованість чи практична потреба в якому виглядає доволі сумнівною. Так, неодноразово пропонувалося ухвалити Інвестиційний кодекс, Інноваційний кодекс, Кодекс інтелектуальної власності, Інформаційний кодекс тощо. Перелік цих актів може бути продовжений. Як правило, зміст цих кодифікованих актів формується завдяки об’єднанню вже ухвалених законів, інших нормативно-правових актів, доповнених новими нормами. І за таких обставин об’єктивно виникає небезпека визначення співвідношення такого кодексу з іншими спеціальними законами, у яких містяться схожі норми. Така ситуація спричиняє колізії у правовому регулюванні, провокує правову невизначеність та інші проблеми юридико-технічного характеру.

Вбачається за доцільне на нормативному рівні визначити статус кодексу в системі чинного законодавства. Відтак, можливо, є необхідність уточнити зміст ст. 11 Законопроекту і зазначити, що кодекс – це стрижневий акт галузевого законодавства, який має розроблятися на основі підготовленої концепції, формуватися за допомогою включення до нього переважно норм однієї галузі права.

При такому підході буде зрозумілим включення до цієї статті ч. 3, яка передбачає, що в разі, коли суб’єкт права законодавчої ініціативи до Верховної Ради України подав проект закону, який регулює суспільні відносини інакше, ніж кодекс, він зобов’язаний одночасно подати проект закону про внесення змін до кодексу. Поданий проект розглядається Верховною Радою України одночасно з відповідним проектом закону про внесення змін до кодексу. Таке правило, як певний запобіжник, спрямоване на забезпечення стабільності законодавства, може розглядатись як дієвий юридико-технічний інструмент тільки тоді, коли кодекс має певну змістовну перевагу над іншими законами, що регулюють відповідну сферу суспільних відносин. До слова, подібний механізм вже був застосований у юридичній техніці законотворення. Так, абзац третій ч. 2 ст. 4 Цивільного кодексу України²³ містить аналогічне правило.

Крім того, ознайомлення із Законопроектом дає підстави для висновку про те, що в ньому містяться надзвичайно важливі і цікаві новели стосовно розроблення та ухвалення найбільш важливих нормативно-правових актів.

²³ Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.

Це, зокрема, стосується положень розробок наукових концепцій розвитку законодавства як актів законодавчого прогнозування, у яких на теоретико-емпіричній основі здійснюється системне передбачення розвитку законодавства, його галузей, сфер і напрямів (ст. 19 Законопроєкту), зокрема:

Наукова концепція розвитку законодавства України – документ рекомендаційного характеру, в якому на теоретико-емпіричній основі здійснюється системне передбачення розвитку законодавства України, його окремих галузей, сфер та напрямів.

Розробка Наукової концепції розвитку законодавства України здійснюється один раз на п'ять років Національною академією правових наук України²⁴.

Також можна позитивно оцінити і пропозицію розробляти концепції окремих законопроєктів (ст. 21 Законопроєкту):

Концепція проєкту закону розробляється для найважливіших за змістом та значних за обсягом проєктів законів (проєктів кодексів, законів у новій редакції, великих за змістом проєктів законів із очікуваною кількістю статей не менше ста, проєктів законів із значними за ступенем важливості регульованими суспільними відносинами, проєктів законів, якими здійснюється систематизація законодавства тощо)²⁵.

Такий фундаментальний підхід до формування як законодавчої моделі галузі законодавства, так і наукового обґрунтування її складових (окремих актів), безумовно, сприятиме підвищенню якості як вітчизняного законодавства загалом, так і окремих законів зокрема.

Висновки. Отже, законодавство є важливим елементом у системі засобів правового регулювання. Його ефективність і дієвість безпосередньо залежать від якості нормативно-правових актів, що входять до складу законодавства.

Кодифіковані нормативні акти посідають у системі законодавства особливе місце. Кодекс відіграє роль стрижневого елемента у системі галузевого законодавства, у якому віддзеркалюється і система відповідної галузі права.

Зважаючи на це, кодифікація важлива не тільки для удосконалення законодавчого регулювання суспільних відносин, а й для розвитку всієї системи права. Завдяки такому способу систематизації законодавства галузь права здатна повноцінно існувати і функціонувати.

²⁴ Про правотворчу діяльність (н 10).

²⁵ Там само.

Значну роль у вирішенні проблеми підвищення якості й ефективності чинного законодавства має відіграти унормування на рівні законодавчого акта правотворчої діяльності. Певно, що опрацювання та ухвалення такого закону потребує узгодженого концептуального підходу, виробленню якого сприятиме спільна робота парламентарів із вітчизняними науковцями-правознавцями.

REFERENCES

Bibliography

Edited books

1. Aleksandrov N, *Zakonnost' i pravootnosheniya v sovetskom obshhestve* (1955) (in Russian).
2. Bajtin M, *Sushhnost' prava (sovremennoe normativnoe pravoponimanie na grani dvuh vekov)* (2001) (in Russian).
3. Chashin A, *Teoriya juridicheskoy sistematizacii: uchebnoe posobie* (DiS 2010) (in Russian).
4. Chestnov I, *Postklassicheskaja teoriya prava* (2012) (in Russian).
5. Davydova M, *Normativno-pravovoe predpisaniye. Priroda. Tipologiya, tehniko-juridicheskoe oformleniye* (2009) (in Russian).
6. Ivannikov I, *Tolkovyy slovar' po teorii prava* (Feniks 2006) (in Russian).
7. Korkunov N, *Lekcii po obshhej teorii prava* (1908) (in Russian).
8. Korkunov N, *Ukaz i zakon* (1984) (in Russian).
9. Nedbajlo P, *Sovetskie socialisticheskie pravovye normy* (1959) (in Russian).
10. Shershenevich G, *Obshhaja teoriya prava* (1911) (in Russian).
11. Tihomirov Ju, *Pravovoe regulirovaniye: teoriya i praktika* (Formula prava 2010) (in Russian).

Edited and translated books

12. Petryshyn O (red), *Teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk* (Pravo 2014) (in Ukrainian).
13. Sivickij V (red), *Sistematizacija zakonodatel'stva kak sposob ego razvitija* (Izdatel's'kij Dom Gos Un-ta VShJe 2010) (in Russian).
14. Zaichuk O, Onishchenko N (red), *Teoriia derzhavy i prava. Akademichnyi kurs: pidruchnyk* (Iurinkom Inter 2006) (in Ukrainian).

Journal articles

15. Miroschnyenko A, Popov Yu, 'Chy potribnyi Zakon Ukrainy "Pro normatyvno-pravovi akty"' (2009) 1 Forum prava 362–3 (in Ukrainian).
16. Yushchuk O, 'Zakon pro zakony: neobkhdnist i kontseptsiia' [2005] 3 (15) Universytetski naukovi zapysky 43–8 (in Ukrainian).
17. Alekseev S, 'Sovetskoe pravo kak sistema: metodologicheskie principy issledovanija' (1974) 7 Sovetskoe gosudarstvo i pravo 11–8 (in Russian).

Nataliia Kuznietsova

LEGISLATION SYSTEMATIZATION QUALITY ASSURANCE
AS AN IMPORTANT LAWMAKING ACTIVITY COMPONENT

ABSTRACT. The purpose of the article is to study the place and role of systematization (streamlining) of legal acts in lawmaking, analysis of the main tasks and principles of systematization, its functions as a way of further development and improvement of domestic legislation.

Systematization of legislation, which provides for its rationalization through incorporation, consolidation, codification and other forms. Systematization through improvement of legal acts, formation of internally coordinated, logically constructed system of legislation, reorganization of content of separate normative acts, preparation of the most important laws on the developed concepts basis, as well as formation of conceptual bases for separate branches of legislation are important tasks for lawmaking activity. In the lawmaking process new normative legal acts are contain norms that eliminate existing gaps in the legal regulation of public relations, providing the function of their current legal regulation. Essential changes are also made in the current acts, which eliminate outdated mechanisms, contradictions between certain legal norms.

On the one hand, consideration in updating the content of regulations of best practices, provisions of international conventions, developments of domestic and international legal doctrine, as well as the achievements of law enforcement in the form of the highest court legal positions should be considered as important factors. On the other hand – as an integral part of the lawmaking process.

KEYWORDS: legal regulation; lawmaking; systematization; streamlining; improvement of legislation.